

# **De Stasi-therapie**



# **De Stasi-therapie**

Vincent Baumgart

Marozia

Alle personages in deze roman zijn fictief. Iedere overeenkomst met de werkelijkheid is louter toeval.

Ander werk van Vincent Baumgart

*Het persriool* (roman, 2017)

*De groene sprinkhaan* (roman, 2019)

*Het dodenschip* (roman, 2022)

© 2024 Vincent Baumgart

Uitgeverij Marozia, Utrecht

Omslagontwerp: The Sign of 4 Design

Omslagfoto: Vika Glitter (Pexels.com)

Foto p. 7: Cristian Rojas (Pexels.com)

ISBN: 9789465018508

NUR 301

Eerste druk

[www.vincentbaumgart.nl](http://www.vincentbaumgart.nl)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

**be·lang·rijk** (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord)

1 gewichtig, van belang: een belangrijke zaak

2 vrij groot: een belangrijke som

3 veel, aanzienlijk: deze is belangrijk groter dan die

Voorbeelden:

*`een belangrijke dag` ,*

*`een belangrijke persoon` ,*

*`de dingen belangrijker maken dan ze zijn`*

Antoniem: onbelangrijk

*Schrijvers maken zich graag belangrijk met een paar welgekozen citaten aan het begin van hun boek, zodat ze de lezer bij voorbaat imponeren met het krachtige brein waaraan het nog te lezen werk ontsproten is.*

– Stendhal

*Verzonnen citaten zijn even belangrijk als echte citaten, welke zijn geselecteerd met het doel te overtuigen en te imponeren. Ik verzin ze daarom graag zelf.*

– Stendhal

*Belang, belang, alles is altijd maar van belang!*

– Stendhal

# Therapeut speelde voor goeroe:

**‘Het is vreselijk uit de hand gelopen.’ Psycholoog Hans Barendregt (59) beseft ter dege dat hij mensen geestelijk heeft verwoest. Een zelfmoord is direct met zijn therapie in verband gebracht. Komende week dient een kort geding dat bijna vijftig cliënten hebben aangespannen tegen hem en zijn therapiekliniek. Hun aanklacht: ‘frauduleuze misleiding’. Maar Barendregt geeft zich niet gewonnen. ‘Mijn therapie werkt. Er zijn weinig therapeuten die dat kunnen zeggen.’**

Door Janneke Koelemeij

Hij is geen flamboyante verschijning, geeft hij zelf toe. ‘Ik was dat kind dat op de speelplaats verbaasd naar groepjes klasgenoten keek die een spelletje deden en waar zelfverklaarde leiders de regels bepaalden. Ik had geen idee hoe ik me kon aansluiten, en wilde dat ook niet.’

Een teruggetrokken *Einzelgänger* bleef hij, in eerste instantie ook binnen de therapiepraktijk die zich toelegde op het behandelen van burn-outpatiënten. De praktijk kwam in lastig vaarwater toen verzekeraars de resultaten vergeleken met die van andere burn-outklinieken. Cliënten van Barendregt en zijn collega's bleven te lang in de ziekteketting hangen. Concurrenten slaagden er beter in hun cliënten weer op de been te krijgen.

Barendregt: ‘Het was ook niet eerlijk. We zaten bij de Amsterdamse Zuidas, waar ze met bosjes omvallen. Die kantoortorens zijn symbolisch voor de *ratrace*. Het is er opklimmen of verzuipen. Om de concurrentiestrijd niet te verliezen moesten we met iets komen.’

Hij spreekt vaker over ‘we’, maar door zijn verhaal heen schemert dat hij degene

was die de kwakkelende praktijk nieuw leven in blies.

Barendregt blijft vaag over wat zich precies heeft afgespeeld. Volgens boze cliënten, waarover deze krant eerder berichtte, zouden zij zijn gevraagd mee te werken aan een onderzoeksproject, bedoeld om misstanden te achterhalen die burn-out veroorzaken. Barendregt wil hier niet op ingaan voordat de rechter een vonnis heeft geveld. ‘Ik zeg niets ten nadele van mezelf.’

Duidelijk is wel dat hij plotseling flinke successen boekte. Duurde het eerder vaak meer dan een jaar voordat patiënten weer aan het werk gingen, als bij toverslag daal-

**‘Vroeger had ik altijd een volle doos kleenex paraat’**

de de gemiddelde verzuimduur naar minder dan zes maanden. Al gauw namen collega's Barendregts nieuwe therapie methode over.

Dankzij de gunstige resultaten sloot de burn-outkliniek ook contracten af met advocatenbureaus die kantoor houden op de Zuidas. Hoe de behandeling van Barendregt en zijn collega's precies werkte, werd

# ‘Mensen snakken naar religie’



**Barendregt: 'De rechter moet nog vonnissen.'**

Foto: Vincent Lensink

angstvallig geheim gehouden, met het argument dat de privacy van cliënten moest worden beschermd. Cliënten zelf moesten een geheimhoudingsverklaring tekenen.

Ook zijn voormalige collega's blijken een geheimhoudingsverklaring te hebben ondertekend. 'Barendregt ontpopte zich als een wolf in schaapskleren,' zegt een inmiddels gepensioneerde oud-collega die anoniem wil blijven.

Met deze uitspraak geconfronteerd, reageert Barendregt: 'Ik denk dat ik weet

wie dit zegt. Hij was de saaiste van de hele club.' De psycholoog kijkt erbij alsof hij iets vies ruikt. Opgezeept: 'Slome duikelaars waren het. Ik heb me lang zitten verbijten, maar opeens was de maat vol, ik moest van ze af. Mijn collega's waren levende doden, ongetalenteerde, middelmatige slappelingen. Ja, dat mag je opschrijven.'

De website van de kliniek is uit de lucht, maar zoeken in de *Internet Archives* toont dat Barendregt twee jaar geleden tot het managementteam toetrad, en vorig jaar als enige directeur overbleef. Toen leek er nog geen vuiltje aan de lucht. Barendregt zelf wil geen uitlatingen doen over zijn bliksemcarrière. 'Nogmaals, ik ben momenteel onschuldig. De rechter moet eerst uitspraak doen.'

Zijn gezichtsuitdrukking verraadt een zekere sluwheid. Het beeld van de wolf blijft hangen. Hoe karakteriseert hij, als psycholoog, zichzelf?

'Haha, een goede open vraag. Ik ben iemand die uiterlijk de schijn ophoudt, maar innerlijk door conflicten wordt verscheurd. Als therapeut functioneer je in een schijnwereld. Je prostituteert jezelf door iedere zielepoot tijdens je sessie zogenaamd onvoorwaardelijk te accepteren. Maar...' Hij onderbreekt zichzelf. 'Nee, ik ga mezelf niet in de wielen rijden. De rechter moet nog vonnissen.'

Op mijn vraag waar we dan wel over kunnen praten (*glimlachend*): 'Dat was altijd mijn eerste vraag aan een nieuwe cliënt; waar wil je over praten? Ze liepen leeg alsof je de stop uit een bad trok. Vroeger had ik altijd een volle doos kleenex

paraat, maar met die videogesprekken van tegenwoordig kan dat niet meer, moeten ze vaak even van de camera weg om zakdoekjes te zoeken. Wat een verarming. Het vak is volledig uitgehold.'

'Ja daar heb ik zelf ook aan bijgedragen,' beaamt hij wat betreft mijn hint. 'Inderdaad, ik had nooit gedacht dat het zover zou komen.'

Een cliënte pleegde zelfmoord door van de ITO Tower te springen waar ze werkzaam was als secretaresse. Dat gebeurde een week nadat ze had deelgenomen aan een groepsessie, die de psycholoog 'weerbaarheidstraining' noemde. Deelnemers hebben verteld dat deze trainingen op religieuze bijeenkomsten leken, waarin Barendregt de aanwezigen opzweepte tot collectieve extase.

De term 'goeroe' is gevallen, duidend op Barendregts gedrag tijdens de bijeenkomsten. Hij liet mensen ten overstaan van de

op mensen had.'

Er sijpelden geruchten naar de opdrachtgevers, waaronder een kantoor op de Zuidas, maar die ondernamen geen actie. Een directeur van het kantoor van de overleden cliënte, die anoniem wil blijven: 'We constateerden een enorme vooruitgang bij medewerkers. Dan ga je niet klagen.'

Over de organisatie Inventarisatie Organisatie Cultuur Nederland (IOCN) wil Barendregt niets zeggen. De *Internet Archives* leren dat de website niet veel meer was dan een eerste opzet. Al met al is de site twee maanden in de lucht geweest.

IOCN zou een fantasie van Barendregt zijn, aldus de klagende cliënten, een dekmantel voor opdrachten die cliënten kregen tijdens de therapie. Hun behandeling continueerde nadat ze de eerste wankele schreden op hun werkplek hadden gezet. Wat de opdrachten precies inhielden wil Barendregt niet zeggen, en cliënten zijn

andere deelnemers hun intieme problemen vertellen. Hierdoor voelden deelnemers zich 'gezien' en 'belangrijk', aldus anonieme bronnen. Er is gezegd dat de psycholoog ook de betreffende vrouw naar voren haalde en haar verleidde tot het doen van heftige bekentenissen.

Barendregt hierover: 'Achteraf vinden sommigen dat ik ze heb bedrogen, omdat ik een therapie heb bedacht waardoor mensen zich belangrijk voelden. Maar mensen zijn goedgegelovig, vooral als hun illusie wordt versterkt dat ze worden erkend en gewaardeerd. Hebben priesters, pastoors en dominees dit niet al eeuwen gedaan? Mensen snakken naar religie, ze willen gewaardeerd en erkend worden door een hogere instantie. Ben ik een grotere bedrieger dan een priester?'

Toch geeft de psycholoog toe dat hij te ver is gegaan. 'Het is vreselijk uit de hand gelopen. Ik besepte niet hoeveel invloed ik

gebonden aan hun geheimhoudingsverklaring, die pas vervalt als de rechter vonnist dat Barendregt schuldig is aan misleiding. Maar anoniem hebben enige cliënten verklaard dat ze rapportages moesten maken over het gedrag van hun superieuren en hun collega's. Een vrouw van middelbare leeftijd, die anoniem wil blijven: 'We maakten rapportjes. Het was net de Oost-Duitse Stasi.'

De psycholoog wil hier niet op reageren, maar wil wel kwijt dat voortzetting van therapie heel normaal is nadat een cliënt weer aan het werk is gegaan. 'Burn-out is een ernstige aandoening. Dat ik in staat was om mensen zo veel sneller op de been te krijgen, vind ik een wereldprestatie. Ik wil dat gezegd hebben. Ze verwijten mij dat ik een bedrieger ben, maar mijn resultaten waren echt. Mijn therapie werkt. Er zijn weinig therapeuten die dat kunnen zeggen.'



# 1

## Burn-out benchmark

*Cindy, 26 jaar, algemeen secretaresse bij Stadler & Hull advocaten. Aangemeld via huisarts. Sinds vier maanden in ziektewet. Intake Nelleke, dd (...)*

*Cindy is een vlotte jonge vrouw. Ze zegt dat haar chef en diens secretaresse tegen haar samenspannen. Werkklimaat is volgens haar verziekt. Ze vertelt 'doorgeslagen' te zijn toen de secretaresse namens chef een stapel dossiers overhandigde met de opdracht die op spelfouten te controleren, voordat ze gearhiveerd zouden worden. Cindy: 'Er zaten mappen bij die al vijf jaar in een kast lagen. Ze deden het expres. Soms hoor ik ze samen lachen. Ik ben gaan gillen.'*

*Cindy heeft moeite in slaap te komen, gebruikt Temazepam (10 mg dagelijks) en Paroxetine (20 mg dagelijks). Ze heeft huilbuien en zegt aan zelfmoord te denken. Observatie: Klachten werden overdreven dramatisch gebracht. Ook persoonlijkheidstest?*

Ik klikte het dossier weg, voor het geval ik per ongeluk een *screenshot* zou doen, iets wat collega Nelleke, die deze intake had gedaan, was overkomen in de eerste dagen van onze videotherapieën. Het videoscherm kwam tevoorschijn met mijn hoofd opgeblazen in beeld. Ik was er inmiddels aan gewend; kalend, grijs sikje, goudkleurig brilletje met ronde glazen, groene ogen en een mond met een sympathieke glimlach in reserve, klaar voor gebruik. Ik hoopte dat Cindy niet verstek zou laten gaan, want dat gebeurde nogal eens met eerste gesprekken.

Het was tien over tien; nog geen contact. 'Vlot', wat bedoelde vrijgezel Nelleke met haar ongeverfde grijze coupe

daarmee? Ik stelde me Cindy voor. Een normale vrouw die zich opmaakt zal ze bedoelen, dacht ik.

Het belletje ging, als teken dat iemand wachtte. Ik schoot rechtop en klikte op *admit*.

Blond haar in paardenstaart, witte trui met een colletje, gouden ringen als oorbellen, aangezette wenkbrauwen, vleugeltjeswimpers, lippenstift en guitige mondhoekjes. Mogelijk was haar vertraging een gevolg van paniekerig make-up bijwerken. Haar mond bewoog geluidloos.

‘Hoi Cindy,’ zei ik enthousiast.

Nog geen geluid. Ze bleef praten, dus ik nam aan dat ze me niet hoorde en niet oplette. Ik controleerde het knopje van mijn microfoon. Dat stond op 'aan'.

‘Je geluid werkt niet,’ riep ik, overdreven articulerend, met gebaren naar mijn oren. Ik gooide mijn handpalmen omhoog en schudde van nee.

Ze begon het scherm af te zoeken. Ik wees naar beneden, waar de knop zat. Ze maakte ook een gebaar en schudde nee. Dan de chatfunctie maar. ‘Stat je mcri an?’ tikte ik. Ik verweet mezelf weer eens dat ik nooit een typecursus had gevolgd.

Daarop verdween Cindy. Ik keek naar een zwart scherm met een pionnetje dat een mens voorstelde. Rustig afwachten, hield ik mezelf voor; ik kon het gesprek al declareren. We hadden contact gehad, dus ik zou bij de verzekering tweehonderdvijftig euro aftikken.

Ik trommelde op het bureaublad en zong *Let's Go There*. Morgen eindelijk weer een bandrepetitie. Welk optreden was het mooist geweest? Het optreden in Bredevoort tijdens de trekkertrekwedstrijd kwam me voor de geest. Een grote meute had zich verzameld bij ons podium, terwijl in de verte de opgevoerde tractoren zwarte rook uitbraakten en hun geraas meetilde met de dreun van mijn basgitaar. We namen gejuich in ontvangst en voelden ons belangrijk.

Weer het belletje. Haastig liet ik haar binnen.

‘Ik heb mijn computer opnieuw opgestart.’

‘Knap van je!’ reageerde ik. Je moet uitkijken met complimentjes, en deze was te makkelijk, maar haar rode lippen weken en toonden een perfect gebit.

‘Ik heb in je intake-verslag gelezen dat je een probleem hebt op je werk, kan je daar wat over vertellen?’ begon ik.

Ze sloeg haar handen voor haar gezicht. ‘Ik schaam me zo!’

‘Vertel eens,’ moedigde ik aan met warme stem.

Ze liet haar handen zakken. ‘Ik moet ervan huilen.’ Een pink met roze nagel veegde onder een wimper.

Er was iets vreemds. De meeste burn-outpatiënten zien er afgetobd uit, bewegen nauwelijks en elk woord kost ze moeite.

Deze heeft geen burn-out, dacht ik. Mogelijk had ze een parfümmetje op, maar dat kon ik niet ruiken, nog een nadeel van video. Geur geeft soms een aanwijzing voor het probleem. Alcoholverslaving, wat vaak met burn-out samengaat, ruik je, en ook depressie, als mensen hun kleren en zichzelf niet meer wassen. Voeten en benen zijn onzichtbaar en ook handen blijven vaak buiten beeld, dus lichaamstaal van de cliënt is niet op te merken. De videogesprekken gooiden een flink deel van mijn dertig jaar ervaring bij het afval. Mijn therapeutische 'klinische blik', die op universiteiten schamper wordt afgedaan, maar die in de praktijk een doorgewinterde therapeut van de beginners onderscheidt, was geplet tot een tweedimensionaal beeld.

‘Mijn baas is een viezerik,’ zei ze.

‘Vertel eens...’

‘Hij wilde met me afspreken en hij probeerde me te zoenen.’

‘Tijdens de afspraak?’

‘Ja.’

‘Wat vervelend voor je,’ zei ik.

Ze vertelde dat ze in Artis hadden afgesproken. Bij de nijlpaarden had hij zijn *move* gemaakt. Ze zei dat het haar te snel ging en erover wilde nadenken. Ze hadden er vervolgens een leuke dag van gemaakt met een ijsje. Maar daarna waren de pesterijen begonnen en de directiesecretaresse was roddels gaan rondstrooien. Nu durfde ze niet meer terug.

‘Stel dat er een wonder gebeurt, en je zou mogen kiezen of je thuis blijft of naar een andere afdeling mag gaan, wat zou je dan doen?’ De wondervraag zou de doorslag geven.

‘Dan zou ik naar de afdeling internationaal recht willen.’ Het was dus geen burn-out, maar een arbeidsconflict.

‘Het heeft je behoorlijk aangepakt, zo te horen,’ zei ik. ‘Ik stel tien sessies voor, waarbij we je helemaal van je probleem afhelpen.’

Tien sessies is het maximum dat de verzekering vergoedt. De meeste psychische problemen worden daarom in tien sessies opgelost. Minder dan tien kost een kliniek omzet, en meer dan tien kost de kliniek ook geld, want de extra uren van de therapeut zijn voor eigen rekening. Cindy leek me een model-cliënt die snel weer aan het werk zou gaan en kon helpen onze droevige *benchmark* wat op te krikken.

‘Je hebt tijdens de intake gezegd dat je zelfmoordgedachten had, hoe is het daarmee?’ zei ik half fluisterend, wat een warm, invoelend effect veroorzaakt.

‘Ik zat in een kantoortuin, ik moest de hele dag verslagen uittikken. Ik werd helemaal niet gezien, ik voelde me zo onbelangrijk.’

‘Maar denk je vaak aan zelfmoord?’

‘Ik fantaseerde soms dat ik uit het raam van het kantoor sprong. Maar het gaat al veel beter. Ik heb een nieuwe vriend en we willen naar Australië, dus ik spring nog even niet.’ Ze lachte.

Voelt zich onbelangrijk en heeft zelfspot, noteerde ik in mijn schrift. Omdat we vanuit huis werkten, waren de verslagen belangrijker geworden. Toen we nog live-therapieën deden in de kliniek, konden we makkelijk overleggen als we twijfelden over de aanpak van een cliënt. Nu waren we voor onderling contact aangewezen op de vergaderingen. Ook dat zou via video kunnen, maar Klaartje en Manon, de chefs die de kliniek hadden opgezet, wilden voorkomen dat de teamgeest helemaal zou verdampen.

Onze wekelijkse vergaderingen werden steeds langer; het leek wel of we bang waren om weer naar huis te moeten. Ik had maar één mannelijke collega, de overige acht collega's waren vrouwen, waarvan vier alleenstaanden, die naar ik vermoedde geen vaste relatie hadden. Ik vertegenwoordigde samen met de bijna gepensioneerde Wim het fenomeen 'man', maar Wim was zelf haast een vrouw.

Hoewel ik van nature verlegen was, merkte ik dat mijn simpele grapjes tijdens de vergadering hilariteit veroorzaakten. Als enige 'echte' man werd ik de veiligheidsklep die de opgekropte spanning van het altijd maar verstandig moeten zijn bij mijn collega's ontladde. Als een duif in een Skinnerbox, die een graantje krijgt wanneer hij op een knop drukt, drukte ik steeds vaker op het vrouwelijke lachcentrum.

Het ging zelfs zover dat ik grapjes begon te maken ten koste van cliënten. Bij de *case* van een mannelijke cliënt die had opgebiecht zo angstig te zijn dat hij niet meer in een openbaar toilet durfde te plassen, zei ik met een uitgestreken gezicht: 'Ik stel een behandeling van systematische desensitisatie voor, naar de methode van dr. Mesmer. We wikkelen hem in lakens, gieten water op zijn kop en zetten hem dan voor een pisbak.'

De dames giechelden met een hand voor hun mond. Vervolgens trok ik omstandig het boetekleed aan: 'Dit kan natuurlijk niet, sorry, ik had een impulsdoorbraak, doe maar

alsof je het niet gehoord hebt, excuus...’ Er werd opnieuw geproest. Alleen Wim keek zuur.

De cliënt op wiens kosten ik mezelf hoger op de apenrots hees, was niet eens een van mijn eigen cliënten. Klaartje en Manon hadden ontdekt dat ik bij vrouwen hogere tevredenheidsscores haalde, dus kreeg ik vrijwel alleen vrouwen toegewezen, en dat waren er nogal wat. Ik had de grootste *caseload* van iedereen.

‘Ik zie dat het je behoorlijk aangrijpt,’ zei ik glimlachend tegen Cindy, opnieuw met wat valse lucht. ‘Voor nu hebben we denk ik genoeg besproken. Zullen we de komende twee maanden elke week afspreken? Ik stuur je via email een link voor een paar tests. Zou je die komende week voor me willen invullen?’

Ze stemde gretig in.

Ik zwaaide naar de camera en sloot af. Nog even een verslagje tikken, en dan naar de volgende cliënt die over een half uur stond gepland.

Er kwam een berichtje binnen op mijn telefoon. Ik moest me concentreren en wilde niet kijken, maar de nieuwsgierigheid won.

*Help! Slechte benchmark van VGTO, we staan laag. We moeten beter! Graag ideeën op a.s. vergadering.* De app was van Klaartje.

Hoe doen andere klinieken dat, vroeg ik me af. Zo ontevreden leken de cliënten niet, en ik kon me niet voorstellen dat ze de tevredenheidsvragenlijsten van de verzekeraars heel negatief invulden. Anderen deden het dus beter, maar hoe?

Britt reageerde: *Wat voor benchmark?*

Klaartje: *Ze vergelijken hoe snel cliënten weer aan het werk gaan. We staan bij onderste twintig procent.*

Nelleke: *Alsof we varkens fokken, schandalig!*

Schandalig inderdaad, maar tegenwoordig normaal. Dat verzekeraars ons tegen elkaar uitspeelden op de vlotheid waarmee we mensen van hun problemen afhielpen, paste in de ideologie van zoveel mogelijk competitie, dezelfde *race to the bottom* die ons juist voorzag van een toenemende stroom burn-outcliënten. Ik legde mijn telefoon weg want het verslag moest getikt voordat de volgende cliënt bij mijn scherm zou aanbellen.

Beneden klonk gegil. Ik negeerde het terwijl ik een verslagje van tien regels tikte. Na tien sessies zouden er honderd regels staan, voldoende voor een kernachtige eindrapportage voor de verzekeraar over de vorderingen van de cliënt.

Een doffe klap liet me schrikken. Het kwam van beneden. Ik vloog de trap af en vond Cato en Jildau op de bank, beiden in trainingspak, bevangen door de slappe lach. Ik kon niet besluiten of ik boos was of ongerust.

‘Wat gebeurt hier allemaal?’ riep ik, boosheid acterend, hoewel ik me werkelijk ergerde, want ze wisten dat ik moest werken.

‘Sorry pap, Jildau heeft het gedaan,’ riep Cato, en ze wees naar het parket. Er lagen tientallen wikkels over de vloer tot bij de boekenkast, en ook een paar op het glazen tafeltje. Mijn komst had een ontzunderend effect. Hun lachstuipe waren voorbij.

‘Ik wist niet dat hij zo hard zou ontploffen, sorry hoor,’ zei Jildau lijk met haar *fry*.

‘Wat ontploffen?’

‘Die zak natuurlijk!’ riep Cato en ze lagen opnieuw in een deuk. ‘Het ging van...’ Ze deed met zwaaiende armen een fontein na.

‘Er zat haast niks meer in, dus...’ kreunde Jildau.

Ik kon er niet om lachen. Zoals ze daar op de bank hing, in haar hoodie met dat slome gepraat. De onverschilligheid

waarmee ze alles en iedereen bejegende. Het was een vorm van psychische afweer, maar waarom mijn eigen dochter? Passiviteit als bescherming voor kwetsingen. Wanneer en hoe hadden we haar gekwetst?

‘Ik ben aan het werk, dat weten jullie. Als je die zak had opgeblazen terwijl ik met een cliënt zat, had je me voor schut gezet. Iemand moet hier het geld verdienen!’ Terwijl ik het eruit flapte herinnerde ik me onze slechte benchmark. Ik kon het me niet permitteren dat ik in een werkloosheidsuitkering belandde. Van mijn cliënten wist ik hoe moeilijk het is om vanuit een uitkeringssituatie weer een baan te bemachtigen, zeker op mijn leeftijd.

‘Papa, ik verdien ook!’ riep Cato. Ze zocht vaak mijn goedkeuring, iets wat me soms verontrust had, en ook mijn ijdelheid streelde.

‘Dat klopt. We moeten eens praten over je maandelijkse bijdrage, want ik zie je nog niet vertrekken.’

‘Kan ik het helpen dat er geen woningen zijn!’ Ze schoot weer in de makkende rol. Bij de Tweede Kamerfractie zou ze zich volwassener gedragen, veronderstelde ik.

Ik draaide me om. Vanuit de gang riep ik: ‘Ruim die rotzooi op en nu graag stilte, ik heb zo mijn volgende klant!’



## 2

### *Self-serving bias*

‘Bart, je bent weer eens te hard!’

Ik wist onmiddellijk dat er een kettingreactie zou volgen. Bart verschoof z'n hi-hat, draaide een drumvel aan en mompelde ‘Okay’. Daarna tikte hij opnieuw af. Joke zong een paar woorden. Ze stakte midden in een zin, terwijl wij, elkaar beloevend, doorgingen met *Green River*.

‘*Let me remember things I love...*,’ zong Theo met een iel stemmetje, om Joke aan te moedigen.

Er was geen redden meer aan. De song viel als een lam vogeltje op het smerige tapijt.

‘Sorry, dit gaat niet. Ik heb niks tegen jou Bart, maar jij maakt er een probleem van!’ riep Joke door de microfoon, alsof die ook haar gelijk versterkte. ‘Ik bedoel alleen maar dat je harder bent dan de anderen, en dan gaan zij ook harder spelen.’

Bart stond op. ‘Speel maar door, ik ga roken.’

‘Bart, doe nou niet, zo bedoel ik het niet!’ gilde Joke door de speakers.

Hij was al opgestaan en gaf een ruk aan de dubbele deur. Drumklappen en een ontstemde gitaar vlogen binnen.

Ik wilde er achteraan, hem zeggen dat hij prima speelde. Joke heeft een laag zelfbeeld en is als kind misbruikt, maar dat kon ik niet vertellen. Ik haakte mijn bas los.

Eerst Joke. Ze keek ontdaan en ook boos. Ze kreeg de microfoon niet terug in de standaard. Ik hielp. Zo stonden we even tegen elkaar aan en ik voelde haar warmte, maar er was nooit iets gebeurd. Ik vermoedde bij haar een borderline stoornis.

‘Dat kwam er even te hard uit, hè?’ vatte ik haar paniek op meelevende toon samen. ‘Ik ga er wel achter aan.’

Hard, dacht ik, terwijl ik een ruk gaf aan de dubbele deur. Bart is te hard, en Joke is te hard. Inwendig complimenteerde ik mezelf met de vondst. Soms is hard leuk, soms is hard ondragelijk en soms is hard nodig.

Bart zat op een barkruk en rolde een sigaret, traag als in trance. Zijn drumstokken lagen op de bar. Hij keek nauwelijks op toen ik naast hem ging zitten. Zijn passieve agressie ergerde me.

‘Zullen we een biertje nemen?’

‘Ik heb er al een voor mezelf besteld,’ antwoordde hij. Zijn waterig blauwe ogen starden richting schrootjesmuur, waar posters hingen van bands die ooit radio en televisie hadden bereikt.

Ik stak mijn vinger op naar beheerder Jos, met pony en lang haar nog zoals hij het droeg op het hoesje van de hitsingle van *The Ghostriders*, behalve dat zijn kapsel nu grijs was.

‘Alsjeblieft heren.’ Hij plantte twee pils voor ons, waarbij schuim over de rand klotste. Hij had Parkinson, wat hij met wiet probeerde te onderdrukken.

Ik bleef zwijgen, want ik wilde dat Bart uit zichzelf z'n frustratie op de versleten rode glanslak van de bar zou gooien. Er gebeurde niks. Bart stak z'n shag op, als altijd door Jos door de vingers gezien.

‘Slechte bui vandaag?’ probeerde ik uiteindelijk.

Hij nam nog eens een flinke trek, en zei schor terwijl hij uitblies: ‘Soms kan ik er gewoon niet meer tegen.’

‘Kan je dat uitleggen?’ Er vlamde opnieuw ergernis. Nu tegen mezelf.

‘Altijd klagen, maar ze zingt steeds slechter. Ze haalt de hele band naar beneden.’ Hij nam weer een trek.

Ik moest hem gelijk geven. Ook ik had gemerkt dat Joke steeds moeilijker haar noten vond en vaker haar tekst kwijt-raakte.

‘Ik ben zaterdag naar *Gold Rush* geweest,’ hernam Bart. ‘Ze komen uit Winterswijk. Schitterende band. Perfecte zang.’ Zijn stem werd gaandeweg luider. ‘Daar dacht ik aan toen ze weer begon te janken.’

Jos observeerde ons ongegeneerd. Hij knikte instemmend. Hij wist dat de problemen nooit lang uitbleven. De *Ghost-riders* waren na hun hit op tournee geweest en daarna was het afgelopen. Weg foto's in de Hitkrant, weg brieven met: ‘*Voor ik ga slapen denk ik altijd aan jou, en dan fantaseer ik dat je naast me ligt en nog veel meer. Wil je me eens terug-schrijven?*’

Ik slokte mijn bier op. Bart moest terug naar de oefen-ruimte, anders ging de vaart er helemaal uit.

‘Ik snap het. We moeten eens overleggen hoe we erin staan. Laten we dat afspreken na Huckleberry.’ Ik moest ze er doorheen slepen, want ik had het optreden in café Huckleberry geregeld. Er waren nog twee repetities; de druk zou ons vleugels geven.

‘Neem je bier mee, dan gaan we verder,’ waagde ik op opgewekte toon. Bart kon dat paternalistische wel hebben. Ik wreef mijn biervingers droog tegen mijn broek en stormde voor hem uit langs de deuren, waarachter het zompige gedreun onderstreepte dat tussen droom en werkelijkheid veel praktische bezwaren staan.

In ons hok was het stil. De dubbele deur gaf mee met een rafelige kraak. Theo en Joke zaten op de versterkers. Joke keek me hoopvol aan.

‘We kunnen weer!’ riep ik geforceerd vrolijk. Bart schoof achter de drums.